

Камінський І.І.,

студент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ У КОНТЕКСТІ БОРОТЬБИ З ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Загальновідомо, що злочинність як суспільно негативне явище критично впливає на суспільство, в якому вона розвивається та може завдати величезних збитків державі, якщо вчасно не почати боротися з нею. Та коли внаслідок різних причин злочинність перетинає кордони однієї держави та стрімко поширюється на території інших країн, то це може спричинити значну шкоду міжнародному правопорядку, стабільності міжнародних відносин тощо. Тому неабияке значення в даному контексті має вироблення дієвих заходів та спільна праця держав щодо боротьби з транснаціональною злочинністю.

У цьому зв'язку виникає питання про визначення поняття транснаціональної злочинності. На Десятому Конгресі ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками підкреслювалося, що для визначення транснаціональної організованої злочинності необхідно ретельне вивчення її найважливіших елементів. Разом з тим зазначалося, що в деяких випадках може застосовуватися стандартне визначення, сформульоване в Доповіді про результати четвертого огляду ООН з питань про тенденції в області злочинності і функціонуванні систем кримінального правосуддя. Транснаціональна організована злочинність тут виступає як «правопорушення, які охоплюються в аспектах, пов'язаних з плануванням, вчиненням і (або) прямими або непрямыми наслідками – більш ніж у одній країні».

Найважливіші передумови міжнародного співробітництва в боротьбі з транснаціональною злочинністю в його сучасному розумінні стали зароджуватися у країнах Європи з другої половини XVII ст. З того часу разом зі становленням державного суверенітету виникають і його найважливіші атрибути, котрі вплинули на утворення в XVIII-XIX ст. основного напрямку міжнародного правового співробітництва з боротьби зі злочинністю – уніфікації

кримінального законодавства держав і правової допомоги у кримінальних справах.

Тенденції сучасної злочинності зумовлюють необхідність створення ефективних міжнародних механізмів більш тісної співпраці між державами у боротьбі з нею. Аналіз цих тенденцій і укладених в цій сфері договорів свідчить, що в даний час міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю представляє собою складне системне явище, зміст якого, поряд з іншим, складають узгоджені між державами заходів з надання допомоги в розслідуванні кримінальних справ та здійсненні кримінального переслідування та розслідування міжнародних злочинів, здійснення кримінального переслідування і покарання осіб, винних у їх скоєнні, забезпечення виконання кримінальних покарань [2].

Природньо, що на глобальному рівні роботу з організації боротьби з транснаціональною злочинністю проводить ООН, шляхом прийняття різноманітних конвенцій і створення спеціалізованих органів та установ. Серед таких міжнародно-правових документів можна назвати Неапольську політичну декларацію і Глобальний план дій проти організованої транснаціональної злочинності 1994 р., Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. та ін. Особливе місце у взаємодії щодо боротьби зі злочинністю на глобальному, універсальному та міжурядовому рівнях посідає міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол [3].

Проте, плідне співробітництво країн у даному напрямку спостерігається і на регіональному рівні. На європейських теренах міжнародними організаціями, до кола повноважень яких входить і боротьба зі злочинністю є перш за все Європейський Союз та СНД.

У базових документах ЄС транснаціональна злочинність визнана однією з головних загроз для безпеки як безпосередньо європейського континенту, так і всього міжнародного співтовариства. ЄС «має на меті забезпечити громадянам усіх держав-членів високий рівень безпеки в рамках гарантування свободи та справедливості шляхом розробки спільних дій держав-членів у сфері охорони порядку та правосуддя у кримінальних справах. Ця мета може бути досягнута шляхом запобігання та боротьби з організованою та неорганізованою злочинністю, зокрема, з такими їхніми проявами, як тероризм, контрабанда, незаконна торгівля наркоти-

ками та зброєю, корупція та шахрайство, що є сьогодні головними загрозами та викликами європейській та світовій безпеці».

Питання щодо боротьби з транснаціональною злочинністю знайшли своє відображення і у Пакті стабільності для Південно-Східної Європи 1999 р. та Угоді про співпрацю в області попередження і боротьби з транснаціональною злочинністю (Бухарест, 26 травня 1999 р.), що були прийняті за ініціативи ЄС.

Крім того у березні 2002 р. в Гаазі розпочав свою діяльність Євроюст. До складу Євроюсту входять представники держав-членів ЄС. Головними завданнями визначено координацію діяльності органів національної влади, відповідальних за розслідування злочинів; сприяння спрощенню процедури взаємної юридичної допомоги [4].

Разом з тим не виникає питань щодо необхідності співпраці у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю і у рамках іншої регіональної міжнародної організації – СНД. Проблема об'єднання зусиль країн Співдружності у боротьбі з транснаціональною злочинністю виникла відразу ж після розпаду єдиного правового поля протидії їй, але при цьому зберігся єдиний кримінальний простір і тісні зв'язки злочинного співтовариства. Новостворені прикордонні і митні бар'єри, недосконалість і фрагментарність законодавства, і ряд інших проблем в значній мірі ускладнили контакти і спільну діяльність правоохоронних органів. У сформованих умовах різко активізували свою діяльність міжнародні злочинні угруповання, враховуючи, що регіон СНД є транзитною територією між Європою і Азією.

Правовою передумовою створення інституційного механізму міждержавного співробітництва в рамках СНД є Статут, прийнятий 22 січня 1993 р. Стаття 4 Статуту проголошує, що до сфер спільної діяльності держав-учасниць, яка реалізується на рівноправній основі через спільні координуючі інститути відповідно до зобов'язань, прийнятих державами-членами в рамках Співдружності, відноситься боротьба з організованою злочинністю.

За ініціативою Координаційної ради генеральних прокурорів була розроблена Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, яка підписана главами держав-учасниць СНД 22 січня 1993 р. Конвенція дозволяє компетентним органам Співдружності ефективно вирішувати

завдання з надання правової допомоги у кримінальних справах, видачу (екстрадицію) осіб, які вчинили правопорушення тощо.

Згодом текст Конвенції було переглянуто і у Кишиневі 2002 р. її було прийнято у новому вигляді. Конвенція встановлює більш спрощений порядок міждержавних зносин з питань видачі і кримінального переслідування злочинців, в ній закріплено більш широкий обсяг правової допомоги. Крім цього, документ передбачає можливість створення спільних слідчо-оперативних груп, регламентує використання методу контрольованої поставки з метою виявлення осіб, що беруть участь у вчиненні злочину, отримання доказів та забезпечення кримінального переслідування [1].

Як можна помітити, в рамках Європи діє досить розгалужена система з попередження та боротьби проти транснаціональної злочинності, хоча її і не можна назвати однорідною. Через різний рівень співпраці держав як у ЄС, так і в СНД спостерігається, відповідно, неоднакова картина і у питаннях, пов'язаних із боротьбою проти транснаціональної злочинності. На мою думку, цим організаціям варто поглибити співпрацю у даному напрямку і спільними зусиллями вживати заходи, спрямовані на зменшення показників транснаціональної злочинності у Європі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенция о правовой помощи, правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам 7 окт. 2002 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_619.
2. Зозуля Є. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю як історико-правове явище / Є. Зозуля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ЕБМЕОТ_ГО=41902.
3. Лукашук И. И. Международное право. Общая часть: учебник для студентов юридических факультетов и вузов. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – С. 446-449.
4. Проневич О. С. Європа: правові та організаційні засади участі у боротьбі з транснаціональною злочинністю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zsu.zp.ua/herald/articles/2724.pdf>.